

**Vijftien augustus 1905.
Plechtige opening van
het Centraal Station van
Antwerpen. De pers
looft de verdiensten
van de architect, de
Bruggeling
Delacenserie. Ze maakt
grote ophef van de
reusachtige afmetingen
van het gebouw.
Voor de bouw werd
gebruik gemaakt van
kalksteen van Basècles,
hardsteen van Moha,
rose zandsteen uit de
Ardennen en bepaalde
marmersoorten. Een
van de vier gevels van
het gebouw, die welke
op de perrons uitgeeft,
bevat zowel beneden
als op de verdieping,
twaalf dorische en
ionische pilasters van
rood marmer uit Rance.
Te oordelen naar
enkele verhalen uit de
tijd zitten er aan deze
«steen van Rance»
enkele anekdotes vast.**

Het is aan de ingenieur hoofd van dienst Van Bogaert (de latere directeur van de spoorweglijn van Peking naar Hankow op de Blauwe Rivier) te danken dat voor de bouw van het Centraal Station in Antwerpen gebruik zou worden gemaakt van het rode marmer van Rance. Kort voordien had hij in het paleis van Versailles de kleurrijke marmersoorten bewonderd, waarover ongeveer twee en een halve eeuw tevoren de koele berekenaar Colbert, de «Vir Mormoreus», zijn misprijzen had geuit. In dit enorme koninklijke marmerpaleis hadden de rode zuilen in de Spiegelzaal hem een ogenblik doen stilstaan. Wat een stenen, en uit één stuk nog wel! Dit volmaakte glanzende rood zou hij bij het buitengaan ook aantreffen in de pilasters, de balusters en de lijsten van de Koninginnetrap.

Hoe groot was zijn verrassing toen hij in zijn documentatie las dat dit niet alledaagse marmer uit «Rance (België)» afkomstig was! Uit Rance, jawel, maar waar lag dat «Rance (België)» waarvan hij nooit had gehoord? Men mag dan al een uitstekend spoorwegingenieur zijn, daarom kent men nog niet alle door de nationale spoorweg bediende plaatsen. Te meer omdat de eerste treinen Rance pas in 1882 aandeden. Het Spoorboekje van toen maakte hem meteen duidelijk dat Rance wel degelijk bestond en dat het station tussen Sivry en Froidchapelle lag. Na een blik op de kaart stond zijn besluit vast: er moest onmiddellijk een bediende naartoe om een bezoek te brengen aan de groeven waar dat prachtige marmer werd voortgebracht.

En deze ons onbekend gebleven pionier moest al heel vroeg uit de veren, waarschijnlijk na een nacht vol angstige voor gevoelens! Antwerpen – Rance, heen en terug, was in die tijd immers een hele expeditie. Tot Brussel was er geen probleem, hoewel je er tot daar toch ook al een uur over deed. In het keerstation Brussel-Noord diende hij de paardetram te nemen naar Brussel-Zuid, tweede versie. Die rit voerde hem langs de Noordlaan, de Centrumlaan en de Henegouwenlaan. Dat kostte hem 15 of 20 centimes. Zo kon hij de trein van 10 u. 30 halen die hem om 11 u. 39 in Rance zou brengen. Alles liep prima en trillende leden, fluittonen en rookwalmen zorgden voor een eigen sfeer.

Rance! Bij het verlaten van het kleine in baksteen opgetrokken station, vroeg hij de

eerste de beste voorbijganger naar de weg. «Groeven? Ik denk dat u verkeerd bent, mijnheer!» «Er zijn geen marmergroeven in Rance».

Verduiveld zou de chef zich vergist hebben! Neen, daarvoor kende hij hem te goed. Helemaal van streek moest hij nu wel de plaatselijke overheid om inlichtingen vragen. Paniek! De burgemeester ziet in hem maar een vreemde snuiter: «Neen, er zijn geen marmergroeven in Rance. Mochten er al zijn, dan zou ik het toch alleszins weten». Onze held houdt echter vol: «En toch zijn er in Versailles marmersoorten die van hier afkomstig zijn.» «Ah! Versailles», roept de burgemeester uit, «Versailles zegt u? Er is ginder» – en zijn vinger wijst in de richting van Froidchapelle – «een grote met water gevulde put die «de put van Versailles» wordt genoemd, maar ik heb nooit geweten waarom». Zo gezegd, zo gedaan. Korte tijd later stond onze ijverige afgevaardigde voor de bewuste put.

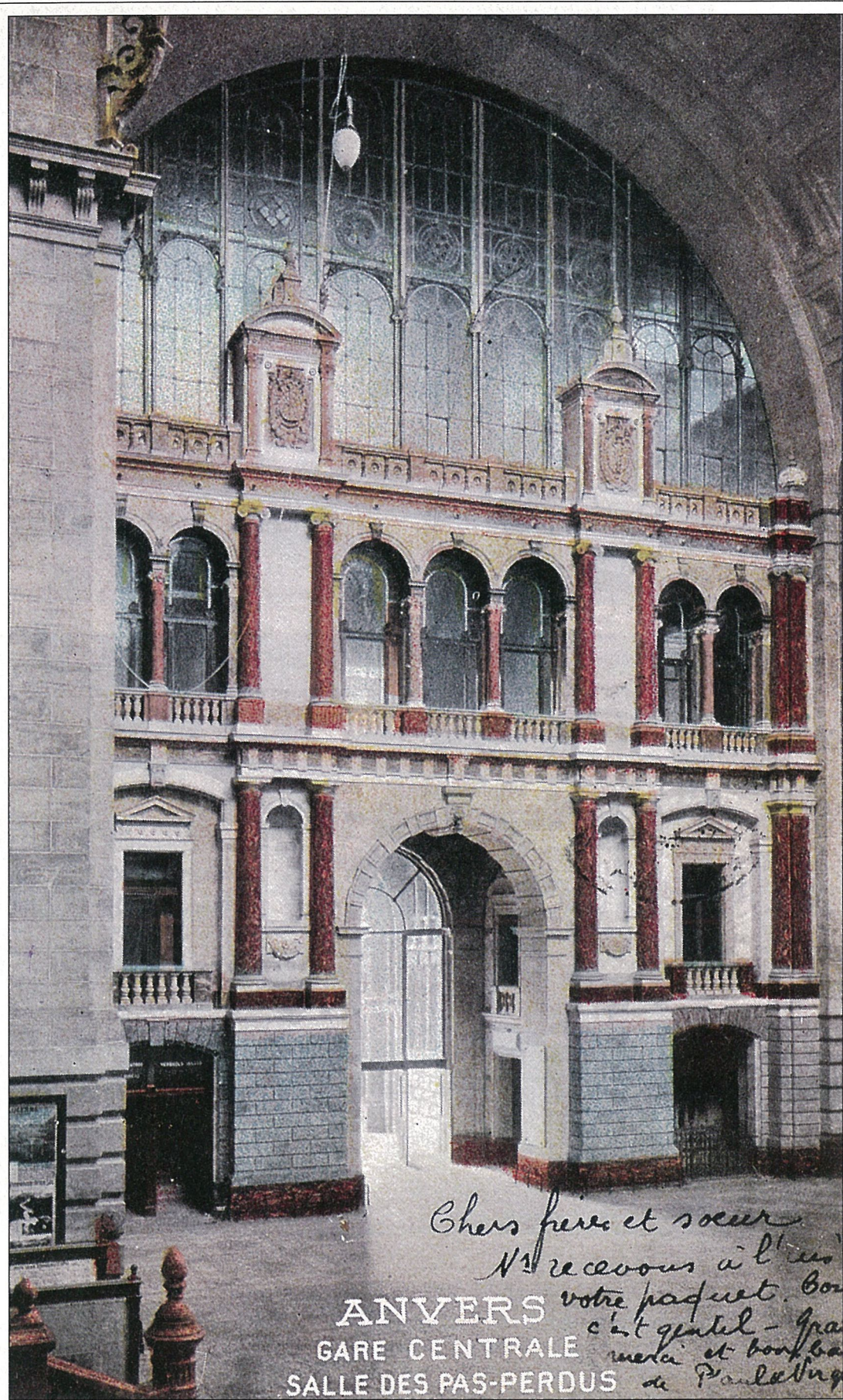
De put was er, vol grijsgroen water. Men wierp er een steen in: hij viel diep. En het was gewis een verlaten marmergroeve; het afval her en der op de grond vormde het bewijs. Eindelijk een tastbaar resultaat. De «missi dominici» zou niet onverrichter zake naar de stad van Brabo terugkeren. En evenmin met lege handen: hij raapte een brokje ruw marmer op en nam dat mee naar Antwerpen. Hij kon dus bevestigen dat hij de groeve had herontdekt die zoveel tot de koninklijke pracht en praal van Versailles had bijgedragen.

En zijn avontuur op een andere planeet zou hij nog vaak met smaak vertellen! Hij werd geïnterviewd door de plaatselijke pers. Aan de verslaggever van de Etoile Belge bracht hij verslag uit van het wel en wee van zijn ontdekkingstocht. Moedige meneer Perrichon uit de weelderige en barokke Metropool!

Mogen we even onbescheiden zijn? Had hij zich ter plaatse werkelijk geïnformeerd? Had hij dan niet twee of drie keer een sirene gehoord die, zonder het gekrijs van de meeuwen, niet van een schip afkomstig kon zijn? Het was de sirene van «Rolez Limited» die voor haar 300 arbeiders en het hele dorp een rustpauze inluidde. En had hij bovendien ook maar even de hoofdstraat verlaten, dan zouden zijn stappen hem naar de werkplaatsen van Valentin Chardon of Alphonse Grimée en anderen hebben geleid

INGENIEUR VAN BOGAERT WAS ZO
GETROFFEN DOOR HET RODE
MARMER DAT HIJ IN VERSAILLES
HAD GEZIEN, DAT HIJ HET OOK IN
HET CENTRAAL STATION VAN
ANTWERPEN WOU LATEN
AANWENDEN.

VAN VERSAILLES

VERZAMELING P. PASTELS

RENE LEVEQUE

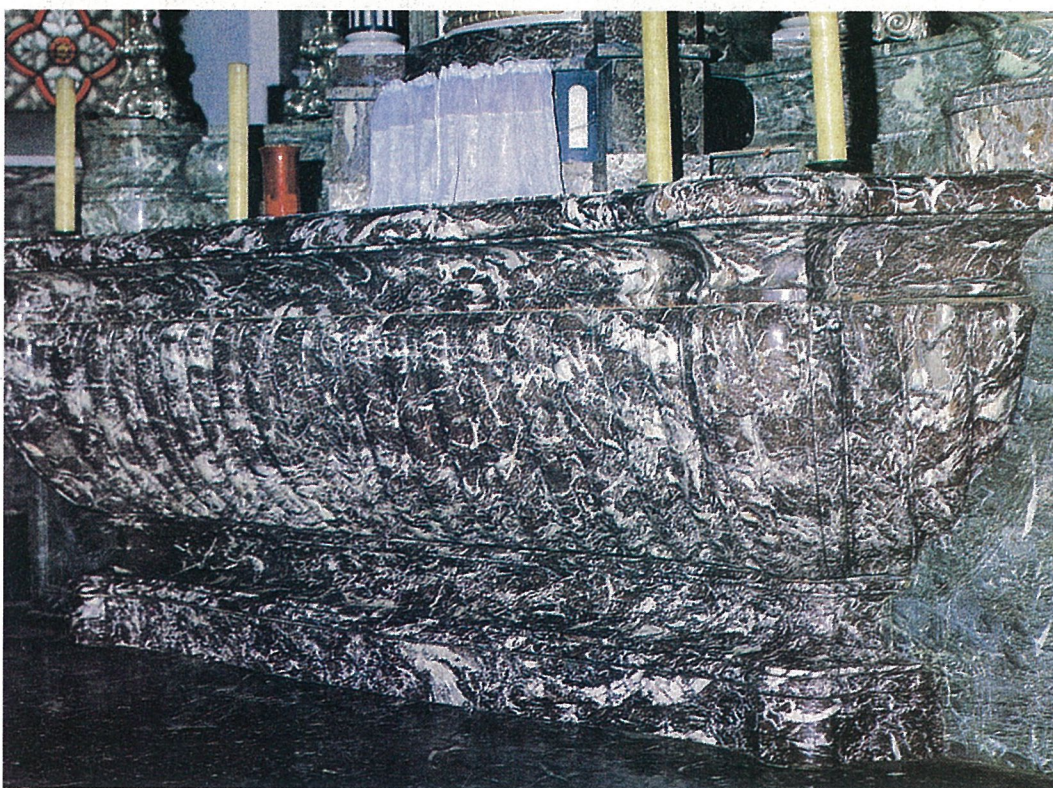
TOT ANTWERPEN

DOOR HET MARMER TE POLIJSTEN
KAN MEN ER ALLERLEI
SCHRAMMEN EN ONEFFENHEDEN
UITHALEN.

IN DE KERK TE RANCE WERD
EVENEENS GEBRUIK GEMAAKT VAN
MARMER UIT DE GROEVE
«CARRIÈRE A ROCS».

NATIONAAL MARMERMUSEUM

Kortom, eerder dan in een landelijke stilte te zijn verzonken, was Rance wel degelijk een marmarstad en men moest echt geen groot waarnemer zijn om dat te merken. Een slecht punt dus voor de afgevaardigde! Het eendaagse heldenfeit had het hoofd van deze spoorman op hol gebracht. Misschien had hij zichzelf op de terugreis stukje bij beetje die rol toegedicht. Of misschien had de journalist het verhaal net iets te veel naar eigen smaak opgesmukt.

Wat doet het er overigens toe, want op een punt had onze man gelijk. De niet meer geëxploiteerde groeve, «zijn» groeve, nu «carrière à Rocs» genoemd, was wel degelijk die welke de ingenieurs van Lodewijk XIV de monolithische zuilen van de Spiegelzaal had geleverd.

In een nota van 17/9/1955 aan de Geologische Dienst van België, signaleert de geoloog A. Grosjean dat zijn collega Maurice Sluys – vóór 1935 in dienst bij de Bank van Brussel –

rond 1925, diep in de groeve, met ijzer omringde houten pompen had ontdekt, die met de lelie van het koningshuis van Frankrijk waren gemerkt. Hij zou in die tijd in het gemeentearchief van Rance ook documenten hebben aangetroffen die waardevolle aanwijzingen bevatten over de «geboden» van de Koning van Frankrijk omtrent het ruime gebruik van dat marmer voor de verfraaiing van het paleis van Versailles. Maar waar zijn die documenten verzeild geraakt?

Nadat de Antwerpse afgevaardigde in Rance was geweest, werd het water uit de historische groeve gepompt. Twee moedige mannen, A. Grimée uit Rance en H. Vienne uit Cousolre, zetten zich samen aan het werk om aan het station van de metropool de zuilen – evenwel niet alle – te leveren waarvan ingenieur Bogaert gedroomd had. En de groeve herleefde. Weliswaar zouden twee zuilen van Rancemarmar volgens sommigen niet van de groeve afkomstig zijn, maar van het altaar van een afgebroken kerk in Gent of Brugge. Pater Boom zou ze gekocht hebben en achteraf aan architect Delacenserie hebben voorgesteld om ze in Antwerpen aan te wenden.

Van de stad van Brabo over Versailles naar Rance, een vreemde omweg! De ingenieur hoofd van dienst Bogaert had dat zeker kunnen voorkomen, als hij het renaissancestadhuis van Antwerpen beter had gekend. Maar men gaat vaak ver zoeken wat men in huis heeft. Hij zou er precies dat originele marmer, dat hem in Versailles zo nieuwsgierig had gemaakt, in de vorm van balusters en zuilen aantreffen. Om maar te zeggen dat de Waalse groeven heel wat

hebben bijgedragen tot de opbouw van het stadhuis na de Spaanse furie.

R. Adriaenssens, die de kwestie tot in de details heeft bestudeerd, wijst erop dat «volgens de gewoonten inzake aanbestedingen», Henri Fanneau en zijn medewerker Laurin de Fiers op 25 augustus 1562 bij Paschyn Verhaeghe, exploitant van het «Witten Schilt» op de Grote Markt te Antwerpen, de aangewezen mensen hebben ontmoet om voor het nieuwe stadhuis zuilen en balusters van Rancemarmar te leveren. De transactie werd op 16 mei geboekt. In 1562 hadden Henry Fanneau en Laurin de Fiers het volgende geleverd : «Acht en een halve zuil met de erbijhorende kapitelen en voetstukken van Rancesteen, voor een bedrag van 1 000 fl.

Nog eens acht en een halve zuil met voetstukken en kapitelen en nog zes en een halve zuil van hetzelfde marmer van Rance zonder voetstukken en kapitelen voor 1 300 fl. Twee zuilen van dezelfde steen voor 100 fl.». Het marmer van Rance was in Antwerpen dus goed vertegenwoordigd op het moment dat het Centraal Station werd opgetrokken. Eén vraag moet ons van het hart : hoeveel van de tienduizenden reizigers die dagelijks in het station komen, hebben de rode zuilen van de perrongevel al opgemerkt? Hoeveel voornamen bezoekers van dat grote monument zouden zich al hebben afgevraagd waar deze bestofte zuilen, die door ingenieur Bogaert zo begeerd waren, vandaan kwamen? □

Deze groeve waarvan het in Versailles gebruikte rode marmer afkomstig was, is al enkele tijd verlaten toen ingenieur Van Bogaert er eind vorige eeuw een afgevaardigde naartoe stuurde. Ze werd opnieuw geëxploiteerd o.a. voor het station van Antwerpen en werd omstreeks 1950 opnieuw gesloten.

F. THOMAS